

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Димитричка Дучева Близнакова, д.м.
Директор на Медицински колеж към Медицински университет – Варна

Относно: Дисертационен труд на доц. д-р Светла Василева Стайкова, д.м., началник на Клиника по Диализа в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД – Варна, на тема **„Диагностика и лечение на минералните и костни нарушения при болни с хронични бъбречни заболявания на консервативно и диализно лечение“** за присъждане на образователната и научна степен **“доктор на медицинските науки“**

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ.

Доц. д-р Светла Василева Стайкова, д.м. завършва средно образование в Бургас през 1981 г. с отличен успех. През 1987 г. завършва Медицински университет – Варна. Разпределена е в Община Руен като лекар-ординатор и работи 1992 г. от 1993 г. започва работа в хемодиализен център на поликлиника Владиславово до 1995 г. След конкурс и избирането ѝ за асистент през 1995 г. започва работа в Клиника по нефрология, диализа и токсикология към УМБАЛ „Света Марина“. Защитава докторантура на тема *„Някои фактори, повлияващи имунната система при болни с хроничното бъбречно заболяване, хемодиализа и бъбречна трансплантация“*. Избрана за доцент през 2015 г. От 2018 г. е Началник на Клиника по Диализа в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД.

Доц. Светла Стайкова е с две придобити специалности: вътрешни болести и нефрология. В областта на нефрологията стажът ѝ е 25 години, като 23 от тях в университетската клиника по нефрология и диализа. Нейните разработки са посветени на широк кръг проблеми, свързани с ХБЗ и живото - поддържащата бъбречно заместителна терапия.

Има издадени две монографии: *„Съвременен и перитониален достъп за диализа“* (2013г.) и *„Съвременен алгоритъм за съдов и перитониален достъп, ТАСК – критерии“* (2006г.). Съавтор е в монография *„Съдова ехография“* под редакцията на проф. Красимир Иванов и Учебник по Нефрология под редакцията на проф. Емил Паскалев. Автор е на две практически ръководства за студенти 5^{ти} курс БЕО и АЕО по нефрология, издадени през 2017-2018г.

АКТУАЛНОСТ НА РАЗРАБОТВАНАТА ТЕМА.

Хроничното бъбречно заболяване е сериозно предизвикателство пред нефролози, общопрактикуващи лекари, ендокринолози, кардиолози, предвид тежестта и уврежданията, до които довежда. Дисертационният труд на доц. Стайкова е свързан с изключително актуален

практически проблем в областта на нефрологията - диагностика и лечение на минералните и костни нарушения при болни с хронични бъбречни заболявания и на хронично диализно лечение.

В нашата страна до този момент не е провеждано комплексно интердисциплинарно проучване, обхващащо голям контингент от болни с хронични бъбречни заболявания и нарушен костно-минерален метаболизъм. Не са анализирани в динамика най-съвременни костни биомаркери за хроничните бъбречни заболявания и ХД: FGF-23, Klotho, osteocalcin и костно-специфична алкална фосфатаза.

В разработения труд са доказани предимствата на съвременните лекарствени средства, прилагани при болните на хемодиализно лечение за тригодишен период с цел профилактика и лечение на вторичния хиперпаратироидизъм, хиперфосфатемия, хипокалциемия и остеопороза

Новостите в познанията ни за вит. К2 и неговата роля в костното образуване и обмяна дават основания на автора да интерпретира ефекта от въвеждането на вит. К2 в комплексната терапия на болните с хронични бъбречни заболявания.

На базата на съвременни и рутинни диагностични и терапевтични методи и приложението на оригинална констелация от тях се разкриват съществени и интимни механизми на хроничното бъбречно заболяване и костно-минералния метаболизъм.

От изключително важно значение за клиничната нефрологична практика е разработеният от дисертантката оригинален алгоритъм за комплексно и индивидуализирано поведение както при ранните и напреднали нарушения на костно-минералния метаболизъм.

Изработен е модифициран въпросник за субективна оценка на индивидуалното качество на живот при пациентите с ХБЗ. Допринася за подобряване на резултатите от провежданото лечение, съпричастност на пациентите и избягване на психологичен стрес.

В дисертационния труд на съвременно ниво се систематизират познанията относно сложните взаимоотношения между паращитовидните жлези, костната система и бъбреците. Акцентира се върху качеството на живот, като интегрална част на клиничното поведение при болните на периодична хронична диализа; откроява се значимостта на своевременното разпознаване на нарушенията на костно-минералния метаболизъм за осъществяването на адекватно персонализирано лечение с медикаментозни средства с определено доказана клинична ефективност и безопасност.

Дисертационният труд съдържа 287 машинописни страници и е онагледен с 24 таблици и 80 фигури. Списъкът на цитираната литература включва 345 заглавия, от които 27 на кирилица и 318 на латиница.

ЛИТЕРАТУРНА ОСВЕДОМЕНОСТ.

Литературният обзор се състои от 77 страници. Прецизно са представени основните литературни данни, които се отнасят до:

- диагностичните методи и лечебните средства на костните и минерални нарушения при пациенти с ХБЗ,
- разгледани са нерешените и недетайлизираните проблеми за връзката и сложните метаболитни взаимодействия между отделните системи в организма;
- на базата на литературния обзор се открояват логически целта и задачите, които са представени в осъщественото проучване.

Ясна и точна е основната цел на дисертацията на доц. Светла Стайкова – „да се анализират диагностичните, клинични и терапевтични аспекти на нарушенията на костно-минералния метаболизъм при хроничните бъбречни заболявания в хода на консервативното и хемодиализно лечение“. Въз основа на целта са обособени 8 задачи, които са изпълнени хронологично и точно.

ОЦЕНКА НА МАТЕРИАЛА И МЕТОДИТЕ.

Това е комплексно диагностично-лечебно проучване за период от 3 години (1.01.2015 г. - 31.12.2017 г.) сред 338 болни - 167 мъже и 171 жени с ХБЗ – преддиализни и на ХД-лечение, проведено в Клиниката по хемодиализа на УМБАЛ „Света Марина“–Варна. Пациентите са проследени клинично и са изследвани с най-съвременните методи, а статистическият анализ и обработката на резултатите е извършена с програмния продукт SPSS version 19.:

- дескриптивен анализ
- вариационен анализ
- тест на Стюdent (t-критерий) за две независими извадки
- корелационен анализ
- регресионен анализ и
- графичен анализ.

ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОБСЪЖДАНЕТО.

В дисертацията съществено място е отделено на подробното изследване на костните и биохимични биомаркери - FGF-23, Klotho, osteocalcin и костно-специфична алкална фосфатаза; серумните концентрации на фибробластния растежен фактор-23 (FGF-23); серумните концентрации на α -Klotho; приложение на вит. K2 (кинон - Kinon) и индивидуалното качество на живот.

Коректно са обсъдени получените резултати и са съпоставени с проучванията и изследванията по темата в използваната литература. Анализирани са динамиката на костните и биохимични биомаркери, диагностична стойност на образните изследвания, клинична ефективност на лечението, денталните промени при болните с ХБЗ, индивидуално качество на живот при пациентите с нарушен костно-минерален метаболизъм.

Въз основа на проведеното изследване на съвременната диагностика и индивидуализираното лечение на минералните и костни нарушения при болни с хронични бъбречни заболявания в напреднал стадий, провеждащи консервативно и хемодиализно лечение, дисертантката идентифицира съществени закономерности на сложните и недостатъчно изяснени взаимоотношения между увреждането на парацитовидните жлези, предизвикващо вторичен хиперпаратиреоидизъм, от една страна, и прогресивното засягане на отделителната, костната и имунната система, от друга страна.

Основните 11 извода са въз основа на резултатите от направеното проучване и отговарят на поставените цел и задачи.

Научните приноси са 9, като с приоритетно значение за първи път в България са:

1. За първи път у нас е проведено комплексно интердисциплинарно проучване върху голям контингент от болни с хронични бъбречни заболявания и нарушен костно-минерален метаболизъм.
2. За първи път в България е проследен, регистриран и интерпретиран ефектът от въвеждането на вит. К2 в комплексната терапия на болните с хронични бъбречни заболявания и нарушен костно-минерален метаболизъм.
3. Приложението на оригинална констелация от съвременни и рутинни диагностични и терапевтични методи позволява да се разкрият съществени и интимни механизми на нарушения костно-минерален метаболизъм при хроничните бъбречни заболявания.
4. Разработен е оригинален алгоритъм за комплексно и индивидуализирано поведение при ранните и напреднали нарушения на костно-минералния метаболизъм при ХБЗ.

НАУКОМЕТРИЧНИ КРИТЕРИИ.

Дисертантката прилага списък с 14 публикации, свързани с дисертационния труд, от които 10 на български и 4 на английски език, като и 1 участие с доклад на международен форум. Приложеният списък изцяло отговаря на изискванията за придобиване на ОНС „доктор на медицинските науки“. Авторефератът е оформен стилово, добре онагледен и безупречно отразява същността на дисертационния труд. Дисертационният труд и приложения автореферат на доц. Светла Стайкова се отличават със задълбоченост при разглеждане на проблема за диагностиката и лечението на минералните и костни нарушения при болни с ХБЗ на консервативно и диализно лечение, ясно поставена цел, добре формулирани задачи и логически правилни изводи от проучването.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Считам, че дисертационния труд на доц. Светла Стайкова е актуален и значим научен труд, с ясно поставена цел, добре формулирани задачи, с важно практическо значение за диагностика, лечение на минералните и костни нарушения при болни с хронични бъбречни заболявания на консервативно и хронично диализно лечение.

Представеният за становище дисертационен труд на доц. Светла Стайкова съдържа оригинални приноси с приложен характер, които са лично дело на автора. Той отговаря на всички нормативни изисквания и правилника на МУ-Варна за присъждане на научна степен „доктор на медицинските науки“.

Въз основа на направеното изложение предлагам убедено на членовете на научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор на медицинските науки“ на доц. Светла Стайкова.

Проф. д-р Димитричка Близнакова, д.м.
Директор на МК – Варна

09.07.2018 г.
гр. Варна